

Котор: Ћириличке књиге из ризнице СПЦ представљене јавности

У оквиру програма обиљежавања Дана општине Котор, синоћ је у организацији ЈУ Културни центар „Никола Ћурковић“/Градске библиотеке и читаонице Котор отворена изложба „Утиснуто памћење: трагом ћириличке књиге из ризнице Српске православне цркве у Котору“.

Аутори изложбе су Станка Јанковић Пивљанин и Протојереј Немања Кривокапић.

Присутне су испред организатора поздравили Владимир Бујишић, директор Културног центра “Никола Ћурковић” и Јасмина Бајо, библиотекарска савјетница.

Како наводи Бујишић, изложба је резултат имплементације пројекта који је

суфинансиран из Програма заштите и очувања културних добара за 2020. годину Министарства културе Црне Горе.

Књиге које су дио изложбе, истиче Бајо, представљају културно добро и не могу се видјети у јавности, па је ово права прилика да се наши суграђани и суграђанке упознају са богатом културном баштином, историјом писма и књиге код нас.

Како подсјећа отац Миливоје Бакић, Ризница Српске православне цркве у Котору основана је трудом которског пароха Момчила Кривокапића 1971. године и посједује вриједне збирке икона, богослужбених предмета и одежда, дио докумената из Архива СПЦ у Котору и књиге из Библиотеке СПЦ у Котору, међу којима се истиче збирка Србуља и највећи фонд Библиотеке-легат првог бококоторског епископа Герасима Петрановића.

Према ријечима ауторке, на изложби је представљено, између осталог, неколико књига које на репрезентативан начин прате сложене и често замршене путеве којима се кретала ћириличка књига везана за простор данашње Црне Горе и Србије-од првих рукописних књига до 1867. године, када престаје период старе и ријетке књиге. “Кроз двадесетак књига које представљају дио књижног и културног блага ризнице пратимо развој ћириличке књиге, језика и писма. Изложба прати сложене и често заплетене путеве којима је до својих читалаца путовала ћириличка књига”, рекла је Јанковић-Пивљанин.

Подсјећа да је настанак ћириличног писма везан за Ћирила и Методија, за настанак првог словенског писма-глагољице, касније ћирилице и првог словенског књижевног језика – старословенског.

“Касније је ћирилица превасходно везана за народе источног обреда, дакле, за православне народе. С обзиром на бурну историју ових простора, честе смјене различитих империја и са њима политичких, културних и вјерских и друштвених система, настанак односно штампање ћириличке књиге и њен долазак до читаоца често је био успорен и онемогућен, што због репресије владајућих идеологија, што због неуслова, те промјена које су се тада десиле доласком Османског царства. У том смислу, изложба прати почетке писмености везане за Ћирила и Методија и прве рукописне књиге” објашњава Јанковић-Пивљанин.

Према њеним ријечима, прве рукописне књиге писане су на паргаменту, а затим и на папиру.

“Дио изложбе је и сјајна ризница рукописних књига које се данас чувају у грбаљским црквама. Затим, пратимо почетке штампане књиге и изузетан значај штампарије Божицара Вуковића која је, не само наша најдуговјечнија штампарија, него је она имала утицаја и на руску и на украјинску књигу. Посебно су нам занимљиве манастирске штампарије. Био је готово невјероватан подвиг оно што су радили тадашњи монаси. У вријеме Османске империје, када су били угушени сви видови државног, институционалног, културног живота, монаси су одлазили у Венецију, набављали пресе, слова, учили занат, враћали се у своје манастире да би најчешће штампали само једну или двије књиге”, наводи ауторка.

Централно мјесто на изложби припада ћириличким књигама које су везане за Котор.

“Знамо да су Которани везани за почетак штампане књиге. Посебну вриједност представљају руске књиге које говоре о томе откуда руски утицај код нас, те како су књиге утицале на језик, писмо и културу. Такође, ту је и Венеција као велики центар штампарства и уопште велики центар за све јужнословенске народе, штампарија Димитрија Теодосија која је штампала ћириличке књиге.

Пад и пропаст Османског царства помјериће и центре писмености. Тако ће се ћириличка књига штампати у Бечу, у Лајпцигу и у Будиму, до оснивања државних штампарија у Београду 1831. и на Цетињу 1834. године”, прича Јанковић-Пивљанин.

Изложба је заокружена Вуковим преводом Новог завјета.

“Код многих народа су почеци писмености везани за превод Светог писма. Тако је и код нас. Вуков превод Новог завјета и све перипетије које су га пратиле означавају почетак нове писмености, реформу језика, реформу правописа и промјену цијеле једне културолошке, језичке и политичке парадигме.

Свака ова књига представља један семантички богат културни артефакт, мјесто у којем је настала односно штампала се, мјесто коме је намијењена. Заправо, у себи скрива и открива сложене политичке и културолошке кодове”, оцјењује Јанковић-Пивљанин.

Посјетиоци су имали прилику да виде изузетно вриједне примјерке рукописних књига из грбаљских цркава, оних штампаних у Венецији до изузетних руских књига, штампаних по налогу руских императора, између осталих, Петра Великог и Катарине Велике, које су први пут доступне јавности.

Заинтересовани изложбу “„Утиснуто памћење : трагом ћириличке књиге из ризнице Српске православне цркве у Котору” у Стакленој галерији Котор, могу погледати данас до 12 сати.

Изложби су присуствовали: предсједница СО Котор Маја Мршуља, потпредсједник Општине Котор Синиша Ковачевић и конзул Републике

